

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

2023

MEPUTSO: 80

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 28.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo tše ka šedi pele o thoma go araba dipotšišo.
2. O se ke wa leka go bala lephephe la dipotšišo ka moka. Lebelela diteng letlakaleng la bone gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tše o ithutilego tšona lenyaga. Ka morago ga moo, bala dipotšišo tše gomme o kgethe tše o tlogo di araba.
3. Lephephe le le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO:

KAROLO YA A:	Theto	(30)
KAROLO YA B:	Padi/Dingwalotšhaba	(25)
KAROLO YA C:	Papadi/Terama/Tiragatšo	(25)
4. Araba dipotšišo TŠE TLHANO: TŠE THARO KAROLONG YA A, E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C ka tsela ye e latelago:
 - KAROLO YA A: THETO
DIRETO TŠEO DI BONWEGO: Araba dipotšišo TŠE PEDI.
SERETO SEO SE SA BONWAGO: Araba potšišo ya KGAPELETŠO.
 - KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA
Araba potšišo E TEE ya padi goba E TEE ya dingwalotšhaba.
 - KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO
Araba potšišo E TEE.
5. KGETHO YA DIPOTŠIŠO GO KAROLO YA B (PADI/DINGWALOTŠHABA) LE KAROLONG YA C (PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO)
 - Araba dipotšišo ka dipuku tše o di badilego FELA
 - Araba potšišo E TEE YE TELELE le E TEE YA SETSOPOLWA
 - Ge o araba potšišo ye telele KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ya setsopolwa KARALONG YA C
 - Ge o araba potšišo ya setsopolwa KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ye telele KAROLONG YA C
 - Šomiša lenanetekolo/lenanetshwayatshwayo go go hlahla
6. BOTELELE BJA DIKARABO
 - Go potšišo ye telele ya karolo ya Theto, karabo e be mantšu a 250–300
 - Go potšišo ye telele ya dikarolo tša Padi/Dingwalotšhaba le Papadi/Terama, karabo e be mantšu a 400–450
 - Kabo ya meputso e tla šoma bjalo ka tlhahlo ya botelele bja karabo yeo e letetšwego go dipotšišo tša ditsopolwa
 - Balekwa ba ikemišetše go fa karabothwii ka mokgwa wa maleba
7. Latela ditaelo tše di hwetšwego mathomong a KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE ka kelohloko.

8. Nomora dikarabo tša gago go swana thwii le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.
9. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.
10. Nako yeo e ukangwago ya go araba dipotšišo:
KAROLO YA A: Metsotso ye 40
KAROLO YA B: Metsotso ye 55
KAROLO YA C: Metsotso ye 55
11. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

DITENG**KAROLO YA A: THETO****Direto tšeo di bonwego: Araba dipotšišo TŠE PEDI fela go tše di latelago:**

NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTSO	NOMORO YA LETLAKALA
1. 'Mpša ya tswetši'	Potšišo ye telele	10	6
2. 'Chris Hani'	Potšišo ya setsopolwa	10	7
3. 'Bjola bophelo ke bo katakatela ka sa morago'	Potšišo ya setsopolwa	10	8
4. 'O llelang?'	Potšišo ya setsopolwa	10	9

LE**Sereto seo se sa bonwago (Ke kgapeletšo).**

5. 'Kobaobane'	Potšišo ya setsopolwa	10	10
----------------	-----------------------	----	----

ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. Ge o arabile potšišo ye telele KAROLONG YA B/C o swanetše go araba ya ditsopolwa go tšwa go KAROLO YA C/B. O swanetše go araba potšišo E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C.

KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA**PADI: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago:**

6. <i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ye telele	25	11
7. <i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	11
8. <i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ye telele	25	14
9. <i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	14

GOBA**DINGWALOTŠHABA: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**

10. <i>Todi ya batlogolo</i>	Potšišo ye telele	25	16
11. <i>Todi ya batlogolo</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	18

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO**Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.**

12. <i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ye telele	25	20
13. <i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	20
14. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye telele	25	23
15. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	23
16. <i>Lehufa</i>	Potšišo ye telele	25	26
17. <i>Lehufa</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25	26

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

LENANETEKOLO/LENANETSHWAYATSHWAYO

Dira leswao la (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o latetše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA DIPOTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	TSHWAYO (✓)
A: Theto (Direto tšeo di bonwego.)	1–4	2	
A: Theto (Sereto seo se sa bonwago)	5	1	
B: Padi (Potšišo ye telele goba ya setsopolwa) GOBA	6–9		
B: Dikanegelotšhaba (Potšišo ye telele goba ya setsopolwa)	10–11	1	
C: Papadi/Terama (Potšišo ye telele goba ya setsopolwa)	12–17	1	

ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le YA C, kgonthišiša gore o arabile potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

KAROLO YA A: THETO**MONTSHEPETŠABOŠEGO – M Mamabolo****DIRETO TŠEO DI BONWEGO**

Araba dipotšišo TŠE PEDI fela.

POTŠIŠO YA 1: POTŠIŠO YE TELELE

Sekaseka ka fao sereti se dirišitšego poeletšothomi ditemanathetong tša ka tlase. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 250–300.

MPŠA YA TSWETŠI – LI Masenya

- 1 Mong wa gago o na le letsogo la dimpša ke a mo rata,
- 2 O kgethile lephefo la go hlaletša bana,
- 3 Wa gana ka bona ge ba bonwa,
- 4 Wa ba selela o ba beile bodulabahu
- 5 Madulong a bogoši setulong se se tšhabegago.

- 6 O mpšampša ga o tšofale, ga o fele pelo, ga o lape,
- 7 O moremarema ga o ile phoofolo, bana o remela tšohle,
- 8 Ga o khore, ga o ngwathiše bana, o selela mang?
- 9 Ga o tšhabe go kgaolwa mogolo malapeng a banna ba bašoro,
- 10 Gobane mašegogare le ge tadi e amuša o a phiphila.

- 11 O šohlile malapa wa tsoša lerole baneng ka go ba amoga motswadi,
- 12 O tshela maope, mawatle, matši le tšona dithaba o gopotše go hula,
- 13 Etšwe a šupa matšatši o iphepa wa ba wa šupa ka monwana,
- 14 O tsena ka sa ka mafuri, ga o bonwe o mokgonyana wa lehodu,
- 15 O lalela ge baoki ba lahla ngana wa hlwaila wa leba ga geno.

- 16 Nta thekeng ke go topile, o šia tše di itekanetšego
- 17 Ka go tseba gore di tla go rutela ba bantši,
- 18 Ka go hwetša go sešo sethotho nka go fega,
- 19 Gobane ke a tseba o tshephile go gomiša tše di alamelago tseleng,
- 20 Ka tša go nona tšona nka itoma sejabana ge o ka iphepa.

[Letl. 141–142]

[10]

POTŠIŠO YA 2: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

CHRIS HANI – MJ Mojalefa

- 1 E hlabile fase ka lenaka ye kgolo;
- 2 Mokgapamogolo o wele tuu! ka lefase
- 3 Dithaga ka fase tša lla bošagašaga;
- 4 O ile morwa'Hani, o ile

- 5 Go bile bjalo le go yena,
- 6 A išwa tľhabong a hloka molato;
- 7 Le ge a šikere le a rena mahloko;
- 8 A šitwa go pharela Golgotha ka kua!

- 9 Bahlokakhutšo ba mo nyaka,
- 10 Ba mo nyaka, ba mo nyaka,
- 11 Ba mo nyaka, ba mo hwetša,
- 12 Ba mo hwetša go sa gopola motho;
- 13 Sellomadi sa thenkgollwa le ke bahlapetši;
- 14 Ba gagwe ba lla keledimothopo;
- 15 Naga ya gešo ya tsenwa ke poifo,
- 16 Gwa šašarakana, gwa nkga go se go bole;
- 17 Khutšo ya tsenwa ke poifo le tlepane.

- 18 Ba e hlekenetša ya ba mohlekemohleke;
- 19 Tshenyo ya ntšhwa borumolane;
- 20 Le ge e ile ya kgwathwa ekonomi
- 21 Fela Modimo o phala ba bošego;
- 22 Tielelo ya thoma go tielela.

[Letl. 51–52]

- 2.1 Ngwala mantšu ao a tšweletšago ditlabelatheto tše di latelago temathetong ya 1 go hlatsela moya wa lehu.
 - 2.1.1 Onomatopia
 - 2.1.2 Temepedi (2)
- 2.2 Akaretša diteng tša temanatheto ya 2 o lebeletše lefetla la Sedumedi. (2)
- 2.3 Efa setlabelatheto se sereti se se dirišitšego methalothetong ya 9–12 o be o fe le mohola wa sona. (2)
- 2.4 Hlatholla setlabelatheto se se dirišitšwego mothalothetong wa 18. (2)
- 2.5 Maikutlo a gago ke afe mabapi le diteng tša ditemanatheto tše? Fahlela karabo ya gago. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 3: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša ditemanatheto tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

BJOLA BOPHELO KE BO KATAKATELA KA SA MORAGO – M Mamabolo

- 1 Ka ntakapedi ke bo bone ke thole mahlong a sehlalefi,
- 2 Dihlaeng tša ka bo nkgalaketše wa sekgopha ke kwele,
- 3 Go hlwa ke orela sebatama se tee le bjona
- 4 Ke go ikgogolela matswabadi, bogwahla le boitsholo.
- 5 Ka mehutahuta a ka mabotlelong ke kuketše,
- 6 Kgagolamegolo le dintshe ke galampetše nabo,
- 7 Bophelo bjola ga ke bo sotolle
- 8 Bankane le methepa bo mpharile ka bona ka leboga,
- 9 Eupša ba bile dikgenkgerepe tše di segago ka leino le tee
- 10 Mola ka le lengwe di epa.
- 11 Tša bophelo bjola ke di nyakuretše ka kelohlolo,
- 12 Go katakatela morago go tšona ke go ikadietša ke bone.
- 13 Lesego le le tamollwago ka fale ke phiri yeo e re dikologago,
- 14 Menwešano le mekgogišano yela ke bohvirihwiri re diranago,
- 15 Ke phonkgetše ka gare ga tšona dingalo tša nthuta setho.

[Letl. 96–97]

- 3.1 Tsopola sekafoko se sereti se se dirišitšego go laetša gore ga se tsefelwe ke bophelo bjo se bego se bo phela. (1)
 - 3.2 Ka dintlha TŠE THARO laetša ka fao sereti se dirišitšego kgethontšu mothalotheong wa 6. (3)
 - 3.3 Ngwala setlabelatheto se se tšwelelago methalotheong ya 8–10 o be o fe le tirišo ya sona. (2)
 - 3.4 Efa mohuta wa morumokwano wo o tšwelelago methalotheong ya 13 le 14 o be o fe le tirišo ya wona. (2)
 - 3.5 Hlatholla molaetša wo o tšweletšwago ke sereto se. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša ditemanatheto tše gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

O LLELANG? – PM Mashilo

- 1 O ntšhiile nyanyeng tadimeng ya bophelo
- 2 Ke kobakoba boka ngwajana wa Thibiri,
- 3 Mathaka o re o ntshegiša ditšwaramarokgo nyatšabophelo,
- 4 Motononwa o penapeniša boka sekhwiri
- 5 Nonyana kokotela ya mahlakeng.
- 6 O be o mpitša hihi sethothomoloko setlatla,
- 7 O bolela ge ke tšhaba diboro ke tšhoga go phela sebakeng,
- 8 O tloga o tiišetša gore ke setlatla sa ditlatla.
- 9 Lehono o llelang ngwanyana mothešana?
- 10 Homola boka leswiswi o mone bose bja mogalakane,
- 11 Goba o ye go nyaka thušo go bago bagwera dikgopana,
- 12 Gobane ka ga ka go fedile go lekane.
- 13 Gobane la rena leratorato le llwe ke tshwele,
- 14 Ge e le wena ka dibita tša mare wa le tshwela ka swele.

[Letl.125]

- 4.1 Tsopola methalotheto YE MEBEDI ye e tšweletšago tshwantšhanyo go laetša phapano gare ga sereti le seretwa. (2)
- 4.2 Bontšha lenaneo la go ikgetha la morumokwano methalothetong ya 1–8. (1)
- 4.3 Ngwala kgopolo ye e tšweletšwago ke mothalotheto wa 6. (1)
- 4.4 Hlaloša tirišo ya setlabelatheto se se dirišitšwego mothalothetong wa 9. (2)
- 4.5 Re alele moya wo o fokago ka gare ga tshwantšho seretong se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 4.6 Na o a dumela gore sereto se ke sonete ya Setareana? Tiiša karabo ya gago ka mabaka A MABEDI. (2)

[10]**LE**

SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)**POTŠIŠO YA 5: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOWA – DM Kgobe**

Bala ditemanatheto tše ka tlhokomelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

KOBAOBANE – HMC Maebela-Mohlala

- 1 O mošiši, o šišitše.
- 2 O tladitše todi ya dinose.
- 3 O sehlephišalebole,
- 4 Ga o lemoge gore
- 5 Mohlang ba go topa nta thekeng,
- 6 Ngwedi o tlile go apogelwa ke maru.
- 7 Dintšhi di tlile go fofa,
- 8 O šale o le dikwero le disego.
- 9 O šale o le lefetwa,
- 10 O fetilwe ke tšeo di bego di go lebane.
- 11 O fetilwe ke wa gago monna,
- 12 A etšwa go nyala o šele,
- 13 O šale o beile mokganya phatleng,
- 14 A gago matswiana kolobe e phureditše.
- 15 Seboko sa tswalo se ile ga ntilatilane,
- 16 Se tšhabile makgoma makgomelateng,
- 17 Se ngadišitšwe ke lekokoro la Ramošweu.
- 18 Mebutlanyana ya gago e bonwe ke ba leloto,
- 19 Ka tša gago diphuti ba hlomile mešašana,
- 20 Ba eja bokoma ba le pelotee,
- 21 Go se lepopodumo ngwana a lla,
- 22 Gwa hloka sekgopi,
- 23 Ya ba bohatse gore di go šiile poweng
- 24 Tša gago diphuti ...

[Letl. 24–25]

- 5.1 Tsopola metara seretong se o be o laetše sešura. (2)
 - 5.2 Laetša tirišo ya dika methalothetong ya 5 le 6 go thekga molaetša wa sereto se. (2)
 - 5.3 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka mo sereti se dirišitšego dibokantšu go tšweletša dikgopolokgolo seretong se. (4)
 - 5.4 Akanya maikutlo a a aparetšego sereti. Fahlela karabo ya gago. (2)
- [10]**

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA SETSOPOLWA. Ge o kgetha ditsopolwa KAROLONG ye gona araba ye telele KAROLONG YA C. Ge o kgetha ye telele KAROLONG ye gona araba ya ditsopolwa KAROLONG YA C. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a 400–450.

POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE**BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele**

Sekaseka tshwantšho ya baanegwa o lebeletše Ditau.
Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele**

Badišiša ditsopolwa tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

... Mo a bego a šetše a thoma go gonontšha bakgomana ba gagwe ba mošate ke ge a be a fela a šupa le lefela ka monwana a bobola ka molomo mahlo a tomogile.

'Mokone!'

'Ee, ke theeditše rangwane.'

'Ke go phošeditše ngwana'a mogolo'aka.'

5

'Bjang, Mokone wa 'ntšhi dikgolo?'

'Mohla wola wa gore o tsoga wa hwetša o išitše dihlogo Bodikelatšatši.'

'E be e le sešupo sa ge go be go direga eng, rangwane?'

'Ke lepheko ngwanamogolo'aka.'

'Lepheko la gore go se direge eng ye bjang? Hlaloša hle, rangwane.'

10

'Lepheko lona la gore o se nyale mosadi, Mokone wa ntšhidikgolo.'

'Bothata bo be bo etšwa kae ge o tla nagana tabanaswana yeo Mokone?'

'Lehufa la go tshwa lekhura leo le lego ka leganong la ka ga bjale.'

'Bjale go tle go thweng? Ka Babinatlhantlhagane ...!'

'Tshwarelo Mokone, tshwarelo ngwanamogolo'aka.'

15

'Ke eng bjale seo se go gopoditšego go kgopela yona tshwarelo?'

'Mohu rrago, Tsweke 'a kwadi ya marumo.'

'Bjang bjale ka gore tate yena o iketše boyabatho?'

'O lala le nna kobo e tee ka tšona ditoro, thobela.'

'Aowa, ditlhokwa a di lale Mokone. Dikgomo tšona go hlabana tša 'šaka le tee.'

20

Rašuwu o rile go fetša go ratharatha gona moo ga gagwe, Ditau a emelela a mo swara ka letsogo. Seo ya nama ya ba sešupo go yena sa gore o swaretšwe.

Afa ruri a ka ba a swaretšwe e le ka nnete morago ga go dira bokoloti bjo bokaaka? Nna yena ye taba e tloga e nkgonontšha thobela. Motho yena ke bodiba ...

[Letl. 59–61]

- 7.1 Tikologo ya setsopolwa se ke ya segologolo. Fahlela ka dintlha TŠE THARO go tšwa setsopolweng. (3)
- 7.2 Efa molwantšhwa le molwantšhi ba padi ye. (2)
- 7.3 Hlaloša boithekgo bja diteng tša setsopolwa se. (1)
- 7.4 Ka dintlha TŠE NNE re alele ponelopele ya gago mabapi le tshwarelo ye e kgopelwago ke Rašuwa go Ditau setsopolweng se. (4)
- 7.5 Ke thuto efe ye babadi ba e hwetšago go tšwa setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 7.6 Na o a dumela gore diteng tša padi ye di sepelelana le morero? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)

LE**SETSOPOLWA SA B**

... Aowa, go be go tla dirwa eng? Mohlomongwe nonyane yeo e be e rata go mo thabiša ka ge yena a be a sa rate go thabišwa ke yola Thabišo ka sebele. Mokgekolo o tšwetše pele ka polelo a bile a dira bjalo morago ga go šunyetša lesola leo le bego le sa dutše masobelong a lona gona mola gare ga seatla sa gagwe sa letsogo la ngele.

- 'Ditau ngwanaka ke go tswetše ke mmago.' 5
- 'Ke mang yo a rego ga go bjalo mma?'
- 'Ke wena ka noši Mokone.'
- 'Ke nna ka noši ge ke hlomana bjang bjale?'
- 'Ge go be go se bjalo gona o be o tla ntshekegela tsebe ka mehla ge ke bolela le wena, wa ba wa fetša ka gona go hlompha mantšu a mohu tatago. Go sego bjalo gona o sa tla go kgopša le ke ditete wa ba wa lora o wela le ka mangopeng.' 10
- 'Moo gona mma nka upša ka wela ka mangopeng. Thabišo ga ke mo rate.'
- 'Le ge go le bjalo Mokone fela o tsebe gore ga go fetoge Thabišo ke yena moditi wa kgoro ya Bakone.'
- 'Mma, ke le botše bjang le gona gakaie gore Thabišo yo wa lena ga ke mo rate?' 15
- 'Namakgapeletšwa yona e phuma pitša, fela o se le bale gore lentšu la mohu lona ga le tshelwe.'
- 'Mma ruri ge le ka fela le mpotša ka taba yona ye, gona ke tla le tšwela motse.'
- 'Le ge o ka dira bjalo ngwanaka, efela o tsebe gore lentšu la mohu lona le a lotwa.'

[Letl. 147–148]

- 7.7 Tsopola mantšu a go laetša gore:
- 7.7.1 Ditau ke motho wa go ba le kgang.
- 7.7.2 Komanyi ke motho wa maele. (2)
- 7.8 Laetša thulanontle ye e tšwelelago setsopolweng se. (1)

- 7.9 Bontšha gore Thabišo o tswalana bjang le baanegwa ba ba lego setsopolweng se. (2)
- 7.10 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša tebelelo ya mongwadi pading ye. (3)
- 7.11 Na o bona mongwadi a atlegile go tšweletša thekniki ya tekolapejana setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (1)
- 7.12 Ntšha maikutlo a gago mabapi le sephetho sa Ditau sa go gana go nyala Thabišo. Fahlela karabo ya gago ka lebaka. (2)
- [25]**

POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE**KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Sekaseka tshwantšho ya baanegwa o lebeletše Molatelo.
Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Lekodišiša ditsopolwa tše gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA C

Tšatši lela Mojagobedi a go hlwa a ipshina le Fiona kua GaSekgopo, o rile ge a fihla lapeng la gagwe a hwetša Molatelo a thabile kudukudu ebile a iphošonkile a swanelwa. Ka ge a be a šetše a tlwaetše mekgwa yeo ya mogatšagwe ya go fela a thaba kudukudu le go fo homola ge a ratile, o ile a se makale. Letšatši le be le dutše thaba ka marago ge Yaris e ema ka karatšheng, gomme mmimo go kwagala 'Up All Night' ya monnamogolo Lee Oskar. 5

Ka ge le yena Mojagobedi a be a thabišitšwe ke tša mo a tšwago, o ile a se tenege a fo segasega ge a bona mogatšagwe a ntšha la mohlagare – lona lela la go se fihlelelwe ke poratšhe. Ge a tsena ka phapošeng ya bodulo ke ge a bapadiša dinotlelo tša sefatanaga ka seatleng mola ka molodi a sa opela 'Up All Night'. Go be go kwagala monko wo monate wa dijo go tšwa ka mola boapeelong. 10

Mantšibueng ao ka lapeng la Mojagobedi e ile ya ba lethabong, gwa lewa felo gotee ka nako e tee e le gore dijo di be di apeilwe le go solwa ke Molatelo. Aowa, ka morago ga dijo ba ile ba bogela thelebišene mmogo. Molatelo o ile a lla mmele go lapa, gomme a yo ithobalela. Motho le morwa ba ile ba šala ba bogetše thelebišene, Mojagobedi a re go bona Matome a thoma go potuma a mo iša ka phapošeng ya gagwe gore a robale. O rile go robotša Matome a leba ka phapošeng ya bohlapelo go yo itšhelatšhela ka meetse. 15

[Letl. 54]

- 9.1 Tikologo ya setsopolwa se ke ya sebjalebja. Fahlela ka dintlha TŠE THARO go tšwa setsopolweng se. (3)
- 9.2 Efa molwantšhwa le molwantšhi ba padi ye. (2)
- 9.3 Hlaloša boithekgo bja diteng tša setsopolwa se. (1)
- 9.4 Ka dintlha TŠE NNE re alele ponelopele ya gago mabapi le maitshwaro a Molatelo setsopolweng se. (4)
- 9.5 Ke thuto efe yeo babadi ba e hwetšago go tšwa setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 9.6 Na o a dumela gore diteng tša padi ye di sepelelana le morero? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (2)

LE

SETSOPOLWA SA D

'Ke go bolaiša disego ka eng?'	
'A ke re o monna?'	
'Ee, ke monna.'	
'Le nna ke mosadi o a mpona.'	
'O lebišitše kae ge o realo?'	5
'Ga o nkwešiše?'	
'Ga ke go kwešiše.'	
'Se itire ngwana hle! O a tseba gore ke a go rata Mojagobedi. Ke lekile go itshwara, eupša ...'	
'Hei mosadi wa batho, napa o eme gona fao! Ke eng tšona tšeo o di boelago? O ka re mola o tseba gore mosadi wa ka ke Molatelo, wa bolela ditšiebadimo bjalo? Kgane o hloma bjang?'	10
'Wena o hloma bjang? Kgane Molatelonyana yoo wa gago o na le eng yeo nna ke se nago nayo?'	
'Se bolele bjalo ka mosadi wa ka.'	15
'Mosadi wa gago? Ge nkabe o tseba tše nna ke di tsebago ka yena o be o ka se bolele bjalo.'	
'O bolela ka eng?'	
'O nkwele. Goba o nyaka gore ke bolele gape? Ke re ge nkabe o tseba tše nna ke di tsebago ka yena o be o ka se bolele bjalo.'	20
'Wena motho wa batho, ntšwele motse!'	
'Ke boele GaMaupa e le bošego bjalo? Ke tla sepela ka eng? Gape dithekisi di fedile.'	
'Wena ge o etla mo o be o gopotše bjang?'	
'Ke be ke sa gopola bjang, ke be ke gopotše wena. Ke itire eng nna ge ke go rata?'	
'Bona, emelela ke go iše gae.'	25
'O reng o sa re ke robale ka phapošeng ya baeng ke tla tsoga ke tloga gosasa?'	
'Ye taba o ka se e bone. Ke go iša gae gona bjale. Emelela ... A re ye!'	

[Letl. 110–111]

- 9.7 Tsopola mantšu a go laetša gore:
- 9.7.1 Mojagobedi ke motho wa go ba le nnete.
- 9.7.2 Mphapantšhi ke motho wa go ba le lenyatšo. (2)
- 9.8 Laetša thulanontle ye e tšwelelago setsopolweng se. (1)
- 9.9 Bontšha gore Molatelo o tswalana bjang le baanegwa ba ba lego setsopolweng se. (2)
- 9.10 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša tebelelo ya mongwadi pading ye. (3)
- 9.11 Na o bona mongwadi a atlegile go tšweletša thekniki ya tekolapejana pading ye? Fahlela karabo ya gago. (1)
- 9.12 Ntšha maikutlo a gago mabapi le sephetho sa Mojagobedi sa go bušetša Mphapantši gae mola yena a be a tiile ka maikemišetšo a go lala. Fahlela karabo ya gago ka lebaka. (2)

[25]**GOBA**

DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA SETSOPOLWA.

POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE

TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng

Sekaseka melaetša ya dingwalotšhaba tše di latelago:

NONWANE**MOHLARE WA SEMAKA – AP Nkadimeng**

E rile e le nonwane!

Keleketla!

Kgalekgale kua nageng ya Maaparankwe go be go na le mohlare wo mongwe wa go dira mehlolo. Batho ba fao ba be ba se ba dumelelwa go o kgwatha goba go o batamela. O be o batamelwa feela mohla wa dipula ge ba eya go wona go ya go kgopela pula. Kgoši Kgokong le Ngaka Mahlomahubedu ke bona fela ba bego ba eta lesolo la pula pele. Ka ntle ga kgoši, Ngaka Mahlomahubedu o be a se a dumelelwa go ya fao a nnoši ka ge badimo ba moo ba tseba Kgoši Kgokong.

[Letl. 85]

SERETO**ROLIHLAHLA MADIBA MANDELA – PT Tjale**

- 1 ... Ke ra wena kobo borutho sealelabana khutšo
- 2 Khoro le khutšo re di tsebile ka wena Madiba
- 3 Re bomojaalahla lehono
- 4 Re jela kua le kua
- 5 Rolihlahla Madiba Mandela
- 6 Rolihlahla hlahlatha o fihle le kua
- 7 Bahlalerwa le bona ba tsebe khoro thobela
- 8 Re golele serobadikala
- 9 Setšhaba sa Thulare se a go hloka, thobela!

[Letl. 107]

KOŠA**KE DINAKO – MT Makobe**

- Mohlabeledi: Ela ... ke dinako!
 Bagwabi: Wa tšekatšeka, ijoo ..., Botha!
 Mohlabeledi: Botha o a gana na?
 Bagwabi: Wa tšekatšeka, ijoo ..., Botha!
 Mohlabeledi: Botha o a babja na?
 Bagwabi: Wa tšekatšeka, ijoo ..., Botha!
- Mohlabeledi: Ela ... ke dinako!
 Bagwabi: Wa tšekatšeka, ijoo ..., Botha!
 Wa tšekatšeka, ijoo ..., Botha!

[Letl. 158]

SEEMA

NI Phala le AP Nkadimeng

Mosadi ke tšhwene o lewa mabogo.

[Letl. 166]

THAI

NI Phala le AP Nkadimeng

Thai! Mahlophaasenya.
Nyepollo: Pula

[Letl. 175]

[25]

POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng**

Bala ditsopolwa tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA E**MMADILLO O LLELANG? – AP Nkadimeng**

E rile e le nonwane!

Keleketla!

Kgalekgale mola maswika a sa tematema go be go na le mosadi yo mongwe a hloka bana. E be e le yena fela motseng wa gabo yo a se nago bana. O be a fetogile selo sa go bapadiša motseng wa gabo. Mang le mang ge a mmona o be a hiralala ka disego ba mo tšea bjalo ka motho yo a sego a felela. Mmadillo o be a dula motseng wa Marakane ga Kgoši Magapu. O be a hloka bagwera ka gore batho bohle ba be ba mo gapa mogofe. Mmadillo o be a hlwela selo ka lebaka la go thonkgega maikutlo. Ge a eya nokeng goba kgonyeng o be a sepela a nnoši go se na motho yo a tlošanago le yena bodutu.

5

10

Ruri ke nnete madimabe ga a hlapše ka gore le ge a hweditše sekgalabjana se be se sa dule ka lona lebaka la go hloka thari. Kgoši Magapu le yena o be a sa hlwe a mo kwa bose. O be a bile a mo tšhošetša ka go mo raka motseng wa gagwe. Ka le lengwe la matšatši Mmadillo a re a robetše a kwa lentšu le mo tlela ditorong.

'Mmadillo, o llelang? Phumola megokgo o lebe kua Sedibeng sa Tilo. Ge o fihla o hlape mahlo ka moo Sedibeng,' gwa realo lentšu la motho wa mosadi.

15

Mmadillo o ile a phakgama borokong a fegelwa mo a bego a laetša a tšhogile. O be a thothomela mo nkego o bone selo sa go tšhoša.

[Letl: 15]

- 11.1 Efa matseno a nonwane ye. (2)
- 11.2 Ngwala leina la molwantšhwa wa nonwane ye. (1)
- 11.3 Ka dintlha TŠE THARO efa semelo sa Mmadillo go ya ka diteng tša setsopolwa se. (3)
- 11.4 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša bohlokwa bja nonwane ye. (2)
- 11.5 Na nonwane ye ke ya mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 11.6 Hlatholla ka fao moanegi a rarollotšego bothata ka gona nonwaneng ye. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.7 Ahlaahla molaetša wa nonwane ye ka dintlha TŠE THARO. (3)

LE

SETSOPOLWA SA F**MAPHUNGUBWE (MOŠATE WA MATHOMO WA TLHABOLOGO, KGWEBO LE BOTHO) – BMT Makobe**

- 1 Ke thaba sekatafolo moeding wa dinokakgolo tše pedi,
 2 Limpopo le Shashe, noka tša badimo le Modimo,
 3 Magahlanong a dinagabotse tša Afrika ya ka Borwa;
 4 Moo di nošanago meetse a mokgako gona,
 5 Moo di botšišanago wa mesepelo meetseng di fetilego,
 6 Moo di rerago tselakgolo, tselatelele monepenepe,
 7 Go thulamela lebaleng la naga ya Mozambique,
 8 Go be go fihlelela di re ka lewatleng la India, phuu ... šwalala ...!
- 9 Ke thababotse, thaba mpatlakana
 10 Mola dithaba bontši di tumile ka hlogo tša dintsutswana,
 11 Ke thaba sereledi, bodula magošimagolo a bohlale bja go hlompha tlhago,
 12 Ke thaba sebopša ka gauta, tshipi le koporo,
 13 Thaba seduladithakgathakga tša basadi ba diroto,
 14 Bomma badiri ba dipheta tše bekenyago wa naleli le letšatši,
 15 Thabakgolo selotaphiri tša bohlale bja Maafrika,
 16 Boruatšhukudugauta ya dimaka, dimakatša ditšhabatšhaba.
- 17 Go wena go phetše bagale ba bohlale bja ngwedi le dinaledi,
 18 Ka ge bja letšatši bo be bo ka re tološa,
 19 Go wena go phetše mehlobohlobo ka leratorato la Seafrika,
 20 Go wena go tswetšwe kgwebišano ya Maindia, Machina, Maphesia,
 Maegepeta le Bathobaso,
 21 Go wena go ruilwe maphoofolo ohle a emelago Afrika sefaleng sa botse bja
 tlhago lefaseng,
 22 Mola melapong ya gago go huba moja wa temo,
 23 Bana ba gago ba ipshina ka maswetheswethe a mokhora,
 24 Ba thekerekiša theka lenanana, sethabiša pelo tša boratedu.

[Letl. 91–92]

- 11.8 Efa tše di latelago go tšwa temanathetong ya 1:
 11.8.1 Sebokantšu sa go laetša sebopego sa Mapungubwe.
 11.8.2 Onomatopia ya go laetša modumo wo o hloiwago ke dinoka ge di
 tšhela meetse ka lewatleng la India. (2)
- 11.9 Ngwala moko wa sereto se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.10 Bontšha mohuta wa poeletšo ye e tšwelelago methalothetong ya 11 le 12 o
 be o fe le mohola wa yona. (2)
- 11.11 Efa tirišo ya setlabelatheto se se tšweletšwago ke methalotheto ya 17 le 18? (2)
- 11.12 Ke moya ofe wo o fokago seretong se? Fahlela karabo ya gago. (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Ge o kgethile ditsopolwa KAROLONG YA B gona araba ye telele KAROLONG ye. Ge o kgethile ye telele KAROLONG YA B gona kgetha ya ditsopolwa mo go KAROLO ye. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a 400–450.

POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE**O IPHIHLETŠENG? – LT Maphoso**

Sekaseka tikologo ya papadi ye.
Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA****O IPHIHLETŠENG?– LT Maphoso**

Bala ditsopolwa tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA G**(Ka ntle Mosegare Lapeng)**

REBONE:	(O nyamile) Mahlogonolo mogwera, gape o ka re nka tšea thapo ka itekeletša.	
HLOGI:	(O a mo kgothatša) O se bolele bjale, Rebone. Bophelo ga bo felele mo.	5
REBONE:	Ke a go duma ka gore wena ka morago ga mengwaga e se mekae, o tla be o le se o nyakago go ba sona. Ge e le nna ditoro tša ka tša bongaka, di padile.	
HLOGI:	Etse o re morutišigadi Kgoroši o re pasari e padile?	
REBONE:	(O itlhobogile) Le ge a emaema mosadi wa Modimo, ke bona e ka ke go itshenyetša sebaka ka gore tate a ka no gana ke eya le ge nka humana pasari yeo.	10
HLOGI:	Bjale o tla bona o dirileng?	
REBONE:	Ke tla ba ka ipha banna ba dilori gore ke ikgobokeletše tšhelete.	
HLOGI:	Aowa, mogwera, moo o tla be o itshenya (Go lla mogala). Tšhiwana ye e sa hwego e leta monono.	15
REBONE:	Bjale ke senywe ke tate?	
HLOGI:	Mogala wa gago ke woo o a lla, Rebone.	
REBONE:	Hallo.	
SARINKI:	(Filthara) Rebone mogadibo, ke nna Sarinki.	20
REBONE:	(Ka go tenega) Ke a go thuša, Sarinki?	
SARINKI:	Ke be ke duma go go bona ka tšhoganetšo, mogadibo.	
REBONE:	Nna nka se kgone Sarinki. Ke swaragane le dilo tše dingwe tša bohlokwa kudu.	
SARINKI:	Ao! Hle, mogadibo.	25
REBONE:	Le gona ga ke kwešiše, Sarinki.	
SARINKI:	Ga o kwešiše eng?	
REBONE:	Hleng o mpitša mogadibo mola buti Benjamene a sešo a go nyala?	

Pulamadibogo

[Letl. 28–29]

- 13.1 Laetša tswalano ya babapadi ba ba latelago:
- 13.1.1 Hlogi le Rebone
- 13.1.2 Sarinki le Rebone (2)
- 13.2 Ka dintlha TŠE PEDI bontšha bohlokwa bja ditšhupasefala setsopolweng se. (2)
- 13.3 Na molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Fahlela ka mabaka A MABEDI. (3)
- 13.4 Hlaloša bohlokwa bja dielemente tše di latelago tša papadi ye ya seyalemoya:
- 13.4.1 Mminoratho
- 13.4.2 Mminorathwana (2)
- 13.5 Hlatholla ka mo thekniki ya tekolapejana e tšweletšwago ke dipolelo tša Rebone setsopolweng se. Efa dintlha tše PEDI. (2)
- 13.6 Ke maikutlo a mohuta mang a a go aparelago ge o theeditše poledišano ya Sarinki le Rebone? Fahlela ka ntlha E TEE. (2)

LE

SETSOPOLWA SA H

(Ka ntle Mosegare Sethokgweng)

- MAHUNELA: (*O a bala*) ...masometharo. Masometharotee...Hai, gape menwana ya ka ya maoto ga e felele. Dikgomo tše tša ka di a hlaela. Gape go hlaela menwana ye ya leoto la ngele di hlakana le tše tharo tša ka leotong la go ja. E re ke ye go di lebelela mola sethokgweng sa gaRamahlodi (*O a sepela*) Ke nyaka gore ke no fa Rebone tšhelete ya gagwe a ikele sekolong. Bjale Ngaka Thokgola yena ke ... (*Go Ila mogalamorabana*) O a tseba mola ba nthekelago mogala wo ga ke sa na le nako ya go khutša. Bjale ke mang? Hallo ke nna Matsemela Mahunela. Ke bolela le mang? 5
- MPOTI: (*Filthara*) Ke nna Mpoti. 10
- MAHUNELA: Aгаа! o dirile gabotse wa letša. Ke kgale ke go nyaka.
- MPOTI: Na Rebone o kae, ke palelwa ke go bolela le yena ka mogala?
- MAHUNELA: Ke sona seo ke bego ke go nyakela sona. Rebone o tsena sekolo.
- MPOTI: O lefeletšwe ke mang? 15
- MAHUNELA: Ke ba go mo rata. A ke re wena o tletše ka metlae?
- MPOTI: Ke re na ke mang yo a mo lefetšego sekolong?
- MAHUNELA: Ke ge e ka ba mang ge e se mogatšagwe, Phaswane.
- MPOTI: Phaswane ka moka wa lephodisa?
- MAHUNELA: Šemo o a mo tseba. Yena yo. 20
- MPOTI: (*Ka pefelo*) Phaswane a ka se ntšeele mosadi. Phaswane ka moka wa setlaela?
- MAHUNELA: O sa mmitša setlaela? Gomme ke yena mokgonyana wa ka yo mofsa.
- MPOTI: Bjale ke a le botša ge. Ge e le gore o rekišitše Rebone mosadi wa ka, ga le di gadikele go di phura (*O tima mogala*). 25
- MAHUNELA: (*O a mo tšhošetša*) O bolela le nna bjang mošaa? Mpoti! Mpoti! Hallo! Halow! Se e kgaotše setlatla sela. (*O bolela a le noši*) Hee banna! Na hleng eka dilo tše ke ditoro? (*O fegelwa ka lethabo*) Lehono gona ka tla ka sepela gabotse. Ke re di be di tloga di gwaile. (*Ditete di a rotha*) Hehehee ...! 30

Mminorathwana

[Letl. 60–61]

- 13.7 Laetša semelo sa Mahunela se se utollwago ke diteng tša setsopolwa se ka dintlha TŠE THARO. (3)
- 13.8 Efa mmapadihlaedi papading ye. (1)
- 13.9 Bapetša khwelelo le tšwelelo go ya le ka fao di dirišwago ka gona papading ye. (2)
- 13.10 Hlatholla ka mo leina la papadi le nyalelanago le diteng tša yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 13.11 Ka dintlha TŠE THARO sekaseka ka fao mongwadi a tlemollotšego lehuto ka gona papading ye. (3)
- [25]**

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE**NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Sekaseka tikologo ya papadi ye.
Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA****NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Badišiša ditsopolwa tše gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA I

HUNADI:	<i>(O leka go mo rapela)</i> A re boele ka ntlong o nke o yo mpotša gabotse.	
MPHAKA:	Ke yo go botšang? <i>(O bolelela godimo)</i>	
HUNADI:	Tlogela go hlaba lešata o tla re bakela mahlo a baagelane.	
MPHAKA:	<i>(O kgathotše mahlong)</i> Mahlo a baagelane ga ke na le taba le ona nna.	5
HUNADI:	<i>(O kwatama pele ga gagwe)</i> Ke a go rapela hle Tholo a re tsene ka ngwakong.	
MPHAKA:	Sepela ke tla tle ke go hwetša.	
HUNADI:	Ga o nape wa tloga le nna hle, mogatšaka. O sa šalela eng?	10
MPHAKA:	<i>(O ema ka go ikgoga le go ngaletša)</i> A re ye ge! <i>(Hunadi le Mphaka ba šalane morago ba gomela ka ngwakong. Ba re go fihla ba dula fase)</i>	
HUNADI:	Tatago Raisibe, a nke o mpotše hle, mogatšaka, gore o tshwenywa ke eng moyeng?	15
MPHAKA:	<i>(O mo hlaba ka mpa' leihlo)</i> Ke go botše ga kae?	
HUNADI:	O mpoeditše eng, neng?	
MPHAKA:	Ke go boditše gore ga go seo se ntshwenyago.	
HUNADI:	Sa go go tsogediša go kotama ka kua tšhengwaneng sona ke eng?	
MPHAKA:	O reng o fela o ntlhotla ditaba ke go boditše gore ga go seo se ntshwenyago?	20
HUNADI:	Na toro yeo o letšego o e lora e napile e go ferehlile mogopolo?	
MPHAKA:	A nke o ntebale o ye kerekeng le bana ba gago.	
HUNADI:	Basadi! O napile o rerešitše ge o re ga o sa ya?	
MPHAKA:	Botša moruti ke tla tla Sontaga se se tlogo.	25
HUNADI:	E le gore o hlanamišwa ke eng?	
MPHAKA:	<i>(O fela pelo)</i> O sefowa na mosadi tena? Ke re ga ke sa ya.	
HUNADI:	Ijo! Seo o mphihlelago sona ruri ke se segolo.	
MPHAKA:	<i>(O a ema o tlogela Hunadi a sa dutše)</i> Motho a ka ya le lena basadi a ka ba a ikhwetša e le lešilo.	30

[Letl. 22]

15.1 Laetša tswalano ya babapadi ba ba latelago:

15.1.1 Mphaka le Tokari

15.1.2 Hunadi le Mphaka

(2)

- 15.2 Ka dintlha TŠE PEDI bontšha bohlokwa bja ditšhupasefala setsopolweng se. (2)
- 15.3 Na molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Fahlela ka mabaka A MABEDI. (3)
- 15.4 Thulano ye e tšwelelago setsopolweng se ke ya mohuta mang? Tiiša karabo ya gago. (2)
- 15.5 Ka dintlha TŠE PEDI hlatholla ka mo toro ya Mphaka e tšweletšago thekniki ya tekolapejana papading ye. (2)
- 15.6 Ke maikutlo a mohuta mang a a go aparelago mabapi le taelo ya go re Mphaka a tliše bana gae pele mmagwe a hlokofala? Fahlela ka ntlha E TEE. (2)

LE

SETSOPOLWA SA J

MPHAKA:	<i>(Ka kantorong Yunibesithing)</i> Bjale gona di ntšhitile. Le mo ke bego ke holofetše gore ke amogetšwe šefa ke ntšhwa ka dikgoro. Go fetela dileteng tše dingwe go ka se sa nthuša selo. Bokaone ke gomele Bonwatau. Šefa ke tla be ka fetša lefase ka moka. Le ge go thwe ke šebešebe phukubje e fula le dinku kua Bonwatau, ba tla nkamogela? Go tšofala le gona go nkakatletše. Ke tsošitše ditšhaba ke bjetše peu yeo nka se jego mabele a yona. Gagešo ke tla e hloka ka ge ke sa hlwe ke na le maatla a makaalo. Aowa, ke tla phurollela Hunadi mafahla a ka mme ka kwa gore yena o di bona bjang tša go gomela Bonwatau.	5
MPHAKA:	<i>(Morago ga dithuto Mphaka o napile o leba gae ka pelo e boima)</i>	10
MPHAKA:	Mosadi, di šitile Phaahla go ahlola lehono.	
HUNADI:	Ka mokgwa mang?	
MPHAKA:	Lengwalo šeleo ipalele.	
HUNADI:	<i>(O bala lengwalo)</i> A rena re a di bona!	
MPHAKA:	O a e kgolwa bjale toro yela ya ka?	15
HUNADI:	Ke tla be kae kgolwa mogatšaka. Mphaka, ge go dirweng ge ditaba di le ka sebopego se?	
MPHAKA:	Go boela ka pitšeng.	
HUNADI:	O ra go hwa lehu o itebeletše?	
MPHAKA:	Re šetše re le melora, re sa le tšhabelang?	20
HUNADI:	Aowa, Tholo, re ka mpe ra hwela nageng.	
MPHAKA:	O a belaela ge ba re bjale phiri e robala le dinku?	
HUNADI:	Go wena e tla ba phiri ye e gagolago. E tla go tlerenganya. Bana ba re tla dirang ka bona?	
MPHAKA:	Raesibe o tla no šala ka ge a šetše a forane le morwa Nkono.	25
HUNADI:	Ga se gona go belegela fase ruri. Sebola o llwe ke tša Mušiwathunya. Raisibe o šala mo. Re išang gae Tholo?	
MPHAKA:	Hlogo tše le marapo. Ge e le go di kwa ke di kwele. Go hwa bjalo ka mpša ke seo ke se boifago ruri.	
HUNADI:	Joo! Selo sela botšofadi ke namanetona. Wa be wa gapeletšega go boela Bonwatau o itše o ka se tsoge o le beile? Ke gore bjale o a dumela gore dikgopolo tša gago di bitlelwe?	30
MPHAKA:	Peu ye ke e bjetšego ya khutšo le kagišo o reng ka yona mogatšaka?	

[Letl. 99–100]

- 15.7 Laetša semelo sa Mphaka se se utollwago ke diteng tša setsopolwa se ka dintlha TŠE THARO. (3)
- 15.8 Efa mmapadihlaedi papading ye. (1)
- 15.9 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša bohlokwa bja polelonoši setsopolweng se. (2)
- 15.10 Hlatholla ka mo leina la papadi le nyalelanago le diteng tša yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 15.11 Ka dintlha TŠE THARO sekaseka ka fao mongwadi a tlemollotšego lehuto ka gona papading ye. (3)
- [25]**

POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE**LEHUFA – P Mothupi**

Sekaseka tikologo ya papadi ye.
Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA****LEHUFA – P Mothupi**

Bala ditsopolwa tše ka go kitimiša mahlo, tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA K**(Lapeng la Ntshepe)**

(Ke mantšibua. Ge seširo se bulega re bona Ntshepe le Ntlogeleng ba dutše tafoleng ba eja dilalelo. Sefahlego sa Ntshepe se šišitše ka manyami)

- NTSHEPE: *(O bolela ka methamo)* Mogatšaka, go na le tabanyana ye ke nyakago gore re e lokiše. 5
- NTLOGELEN: Wena le mang?
- NTSHEPE: E lokišwe ke nna le wena. Gape e ama nna le wena. Le gona ke wena mosadi wa ka.
- NTLOGELEN: *(Ka swele)* Go thoma neng nna le wena re le monna le mosadi?
- NTSHEPE: *(Ka tlabego)* Kgane ga se wena mosadi wa ka? 10
- NTLOGELEN: O se nyake go ntlabela lefeela, Ntshepe. Nna ke ile ka ba mosadi wa gago? A ke re gonabjale o hweditše yo mofsa?
- NTSHEPE: Go tloga neng ke na le mosadi yo mofsa? Gona ke mo nyaletšwe ke mang?
- NTLOGELEN: Go reng o botšiša nna? 15
- NTSHEPE: Kgane go bolela mang?
- NTLOGELEN: *(Ka swele)* Ga ke tsebe.
- NTSHEPE: Mogatšaka, tlogela go nkgalakela ka mehla ge ke re ke bolela le wena. A ga o bone gore o fokodiša lerato, tlhompho le kagišano ya rena? 20
- NTLOGELEN: A ke re ke kgale lerato la rena le tsenwe ke mpshikela!
- NTSHEPE: O a rereša, le nna ke dumelelana le wena. Eupša re swanetše go alafa mpshikela woo.
- NTLOGELEN: A go tlo kgonega.
- NTSHEPE: Go sa kgonege go itšeng, hleng batho ka moka ba a kgona? 25
- NTLOGELEN: Le ge ba kgona eupša nna le wena re ka se kgone.
- NTSHEPE: Go reng re ka se kgone? Kgane bona ba kgona ka dihlare?
- NTLOGELEN: O botšiša mang? O reng o sa botšiše lesolela lela la gago go thwego Lerato?
- NTSHEPE: *(O šikinya hlogo)* Lerato e šetše e le lesolela? 30
- NTLOGELEN: O nkwele!
- NTSHEPE: Go go kwa gona ke go kwele eupša ga se ka go kwešiša.

[Letl. 24]

- 17.1 Laetša tswalano ya babapadi ba ba latelago:
 17.1.1 Lerato le Ntshepe
 17.1.2 Ntlogeleng le Ntshepe (2)
- 17.2 Ka dintlha TŠE PEDI bontšha bohlokwa bja ditšhupasefala setsopolweng se. (2)
- 17.3 Na molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Fahlela ka mabaka A MABEDI. (3)
- 17.4 Thulano ye e tšwelelago setsopolweng se ke ya mohuta mang? Tiiša karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 17.5 Ka dintlha TŠE PEDI hlatholla ka mo dipolelo tša Ntlogeleng di tšweletšago thekniki ya tekolapejana papading ye. (2)
- 17.6 Ke maikutlo a mohuta mang a a go aparelago mabapi le maitshwaro a Ntlogeleng papading ye? Fahlela ka ntlha E TEE. (2)

LE

SETSOPOLWA L

RADITHEKISI:	(O tsena sefatanageng o a se dumiša) Ke re ke tlo boa le yena mo ka kgang. Yo a ka rego o tsena ditaba tša ka ke mo romela badimong ka sethunya se. (O fihla kerekeng) Aga, ke fihlile bjale. A ke tlogele sefatanaga se mo kgojana gore ba se ke ba mpona ke sa tla kgole. (O a fologa o batamela kereke) Ke swanetše go mo tšea ba rapela goba ba opela. (O fihla mojako) ebile ke na le mahlatse ka gore ba a rapela. A ke nape ke bule mojako ka go iketla. (O bula mojako o a tsena) Aga, ke tsene bjale. Lerato šole mola kgauswi le mosadi yola. A ke nape ke mo kgwathe re sepele. (O kgotla Lerato ka monwana)	5
LERATO:	(O a tšhoga ebile o bula mahlo) Kgane ke ...	10
RADITHEKISI:	(O mo tswalela molomo ka seatla ebile o a sebaseba) A re sepele gonabjale.	
LERATO:	(O tšhogile ebile o maketše) Aowa, mogatšaka, batho ba tlo ...	
RADITHEKISI:	Ge o sa nyake gore ke tsoše kutuku ka mo kerekeng ya lena a re sepele. A re sepele ba sa rapela.	15
LERATO:	(O a ineela o tšwa le yena) A re sepele ge.	
RADITHEKISI:	(Ge ba fihla sefatanageng) Tsena ka pela re sepele.	
LERATO:	(O a tsena ba a sepela) Mogatšaka, o reng o ntatelela mo kerekeng?	
RADITHEKISI:	(Ka bogale) Hee, wena moitshwarahlephi tena! Tlogela go mpolelela ka tsebeng. Ke tlo ba ka go tswalela molongwana wo ka ntahle. Le gona ga ke na taba le kerekana ye ya lena.	20
LERATO:	Batho ba tlo reng ge ba bula mahlo ba hwetša ke se gona?	
RADITHEKISI:	Ba tlo re ga o gona, kgane? Gona go reng batho bao ba gago ba sa makalele go tšama o hlobolela banna ba ka moka?	

[Letl. 58]

- 17.7 Laetša semelo sa Radithekisi se se utollwago ke diteng tša setsopolwa se ka dintlha TŠE THARO. (3)
- 17.8 Efa mmapadihlaedi papading ye. (1)
- 17.9 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša bohlokwa bja polelonoši setsopolweng se. (2)
- 17.10 Hlatholla ka mo leina la papadi le nyalelanago le diteng tša yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 17.11 Ka dintlha TŠE THARO sekaseka ka fao mongwadi a tlemollotšego lehuto ka gona papading ye. (3)
[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80